

DZĪVES SIMULĀCIJA

BAIBA ZĪLE

DZĪVES SIMULĀCIJA

821.174-31
Zi 479

Natālijas Kugajevskas vāka dizains

Vāka dizainam izmantots attēls no © FlexDreams/depositphotos.com

Baiba Zīle **DZĪVES SIMULĀCIJA**

Apgāda vadītāja *Vija Kilbloka*
Projekta vadītāja *Bārbala Simsone*
Redaktore *Aija Lāce*
Mākslinieciskā redaktore *Inguna Kļava Švanka*

Apgāds Zvaigzne ABC, SIA,
K. Valdemāra ielā 6, Rīgā, LV-1010. Red. nr. L-2101.
Jelgavas tipogrāfija

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā.

© Baiba Zīle, 2005
© Literārā apdare, izdevums, mākslinieciskais noformējums,
Apgāds Zvaigzne ABC, 2005, 2021
ISBN 978-9934-0-9590-0

Maniem vecākiem

Īstu sēņotāju nebiedē ne kveldējoša saule, ne lietus, ne vētra.

Īsts sēņotājs var nobastot darbu, izliekoties par slimu, un doties mežos. Īsts sēņotājs var izlavīties no mājas ar drēbju krokās paslēptu nazīti un polietilēna kulīti, kamēr mājās sabraukušie viesi gaida no viņa zakuskas un izpriecas.

Andra Neiburga. *Sēņu lietas. Sestdiena*, 18.09.2004.

Sāpes ir spēks, prieks ir maigums,
taču spēcīgāks ir prieks.

Simona Veila. *La pesanteur et la grace*

Darbībai, tāpat kā personāžiem, nav nekāda sakara ar realitāti (vismaz, cik man zināms), tāpēc jebkādas aizdomas par pretējo ir tikai un vienīgi lasītāju fantāzijas.

1. ASIŅAINĀ SVĒTDIENA

Kurš izgudroja brīvdienas? Kāds gudrs vergturis, kurš saprata, ka brīvdienas ir lielisks veids, kā cilvēkiem iemānīt brīvības surogātu. Tieši surogātu, ne jau īsto brīvību. Vārds *brīvdienas* bija tikai brends, lai lielākajai cilvēces daļai piegādātu sestdienas un svētdienas. Divas dozas surogātbrīvības ikdienas rutīnas cietumā.

Tā domāja Simona kādā lietainā svētdienā. Simonai bija divdesmit deviņi gadi, rudi mati, radošas ambīcijas un vizītkarte, saskaņā ar kuru viņa skaitījās ofisa menedžere Beļģijas un Singapūras konsultāciju firmas filiālē.

Klīda gan baumas, ka firma patiesībā pieder zaļo kustības aktivistam Tupenītim, kurš caur to atmazgājot strukturālo fondu miljonus. Taču pagaidām vienīgais pierādījums šīm baumām bija viņa brauciens uz ofšoru paradīzi Bahamu salām, lai it kā pētītu tropisko cirslīšu populāciju. Bet tas nu tā.

Simonai šī nedēļas nogale bija pagājusi vienmuļi. Tik vienmuļi kā krāsa, kuru viņa ienīda visvairāk: vidēji latviski peļu pelēkais. Garlaicības, netīra sniega un biznesa kostīmu krāsa.

Viņa bija mēģinājusi trīssimt septiņpadsmito reizi sākt jaunu dzīvi, nesmēķēt, nodarboties ar kalanētiku, atrast pazaudēto pasi un beidzot pārrakstīt savu CV.

Tā vietā viņa bija noskatījusies filmu par holandiešu studentu problēmām un pēc tam raidījumu par lāpstu ražošanas vēsturi. Kad tas beidzās, viņa norunāja trīs stundas pa telefonu ar Lauru, draudzeni, ar kuru šobrīd sēdēja kafejnīcā.

– Kāpēc tagad visas skolnieces sapņo kļūt par supermodeļiem, juristēm vai banku prezidentēm? Tas taču ir tik garlaicīgi!

Karjera vispār ir mīts! – Simona izpūta jau piektās smēķētās cigaretes dūmus.

– Viņas laikam domā, ka dzīve ir tāda, kādu rāda televizorā. Lai tai būtu jēga, pietiek ar zelta etviju, vizītkartēm, nemitīgu vētrainu seksu un *margaritu* dzeršanu bez pagīrām, – viņa indīgi turpināja monologu. – Kur paliek lieli mērķi, risks, dvēseles lidojums?

– Man nemaz negaršo *margaritas*, – Laura iebilda.

Mērķis kļūt par bankas prezidenti nūdien bija viņas slepenais sapnis, taču Laura neapvainojās, jo Simonas teorijas dzima un mira kā avižu ziņas. Laura varēja saderēt, ka pēc trim dienām Simona paziņos, ka ir nolēmusi kļūt par modeli, un ar visdziļāko partizāna naidu ienīdīs jebkuru, kurš uzdrīkstēsies apstrīdēt šo ideju.

Kas gan, izņemot piederību vienai paaudzei, varēja viņas vienot? Ekstraverto Simonu, kura mūžīgi pārmeta to, ka dzīvei pietrūkst asuma, un ienīda vidusmēru visā, vienalga, vai tā bija mode, galda kultūra vai seksa paradumi. Un bitīti Lauru, kura strādāja bankā un kuras zēngalviņa un lietīšķā kostīma svārku garums nemainījās kopš astoņpadsmit gadu vecuma.

Simona kolekcionēja vīriešus kā filatēlisti markas. Laurai šajā frontē bija tikai viena trofeja – neizšķirti šķirta laulība jeb bijušais vīrs Arvils, kurš jau gadu dzīvoja kopā ar nenosakāmas izcelsmes striptīzdejojāju Marinu. Un meitiņa Marija.

Simona bija savā laikā mēģinājusi studēt psiholoģiju, politoloģiju, mākslas vēsturi un nedaudz arī starptautiskās tiesības. Viņa uzskatīja, ka viena virziena izvēle, tāpat kā darba vieta, pie kuras pieturas ilgāk par gadu, noplicina personību. Tieši šobrīd Simona bija sapratusi, ka viņas dzīves aicinājums ir nevis konsultāciju business, bet gan fotografēšana.

Laura bija atbraukusi no mazpilsētas un tūlīt pat pievērsusies finansēm, kas likās drošs pamats visai dzīvei. Viņa apprecējās ar Arvilu, nelielas grāmatvedības firmas īpašnieku, un likās, ka viss ir sasniegts, taču tad izrādījās, ka tieši ar to arī sākas visas problēmas.

Iezvanījās Simonas mobilais telefons. Faktoru, kurš bija savedis kopā šīs tik atšķirīgās sievietes un padarījis par draudzēnēm uz mūžu, sauca Esmeralda Poga. Policijas kapteine, Īpaši bīstamo un slepeno noziegumu biroja vecākā referente analītiķe, sauks arī par Pugo.

– Meitenes, es šodien nebūšu. Kāds ir novācis manu šefu.

2. SAPŅU FABRIKA

Katram cilvēkam dzīvē ir kāds sapnis. Daži visu mūžu gaida, ka saņems negaidītu mantojumu. Vai – ka viņiem izaugs tikpat garas kājas kā Katrīnai Zetai-Džonsai. Citi apgūst sarežģītas birokrātiskas procedūras cerībā kādu dienu tikt pie milzu naudas, kuru nevajadzēs atdot.

Sapņiem tic visi bez izņēmuma. Un, jo absurdāks sapnis, jo stiprāka ticība. Sapņi ir aizsargs pret ikdienas neprātu, stabs, pie kā turēties vējā. Taču lai liktenis ir žēlīgs tam, kurš aizmirst, ka sapņu daba ir asinskāra – tie pārtiek no cilvēku gaļas.

Esmeraldas Pogas sapnis bija kļūt par izmeklētāju. Viņas māte, rajona ārste, loloja sapni izaudzināt meitu par aktrisi... nu, vismaz par diktori. Skanīgais vārds likās drošs pamats tam, ka meitene varētu dienās kļūt par nākamo Grētu Garbo. Taču Esmeralda ilgojās pēc citas slavas.

Ceļš uz šo slavu nebija viegls. Kad pēc Policijas akadēmijas pabeigšanas Esmeralda nokļuva Iekšlietu ministrijas milzīgajā organismā, kurš kā gigantisks korallis piesūca daudzas mazas zivtiņas, viņa saprata, ka par Nikitu vismaz tuvāko divdesmit gadu laikā viņai nekļūt. Un pat ne par mis Mārplu.

Viņu nesaistīja tādas tradicionālās ierēdņu izklaides kā bezgalīgā kafijošana ar kolēģēm, regulārs flirts ar robežsargiem un lētu preču uzpirkšana no citiem dienestiem. Kādā policijas Ziemassvētku ballē viņa atļāvās pateikt preses sekretāram, neatvairāmajam Rācenim, ka viņš ir impotents.

Kopš tā laika Esmeralda bija iemantojusi kolēģu cieņu, kā arī slepenu aprunāšanu, ka viņa ir lesbiete. Tas neatbilda patiesībai, jo viņa piecus gadus bija slepeni satikusies ar starptautiskā departamenta vadītāju, ārēji priekšzīmīgo ģimenes tēvu K. Viņu romāns gan vairāk atgādināja izstiepti vienādās ministrijas darba dienas, nevis liktenīgu kaislību. Sarunas par valdību, pusdienlaika sekss un dažī izbraucieni ar dienesta mašīnu uz Igauniju.

Kad Esmeraldai piedāvāja strādāt Īpaši bīstamo un slepeno noziegumu izmeklēšanas birojā, viņa jau bija pametusi K., izaudzējusi garus blondus matus un pierakstījusies Tibetas gudrās agresijas kursos.

Viņas stunda bija sīta. No pieredzes ar K. viņa bija izlolojusi atziņu, ka viņai vajadzīgs pavisam cita tipa vīrietis. Piedzīvojumu meklētājs un sirdi pirāts (taču ne avantūrists!). Labi kopts gardēdis un intelektuālis (izņemot dienas, kad viņai vajag izrunāties!). Vīrietis, kurš mācētu uzburt ilūziju pelēkajā ikdienā (bet ne melis!). Vēlams – garāks par viņu un ar juridisko izglītību.

Taču, pārkāpusi Īpaši bīstamo un slepeno noziegumu biroja sliedus, Esmeralda saprata, ka ļaunais liktenis viņai atkal atvēlējis sīkas papīru pārcilātājas lomu, tikai šoreiz citā ietvarā. Un ka aiz lepnā nosaukuma “referente analītiķe” slēpās iknedēļas parakstu vākšana aptaujai, vai kontrabandistus drīkst izsūtīt uz Roņu salu.

Protams, Esmeralda nebija naiva un saprata, ka īstie noziegumi tiek izdarīti augstākajos varas ešelonos un viņas un tamlīdzīgu skudriņu darbība ir tikai piesegs, izmeklēšanas imitācija īstajām afērām. Taču – kā lai piekļūst šiem ešeloniem? Viņa jau bija tuvu, ļoti tuvu tiem, patiesībā atlika tikai viens šķērslis. Un šis šķērslis bija Īpaši bīstamo un slepeno noziegumu biroja vadītājs, veca ofisa mēbele un, kā dažī zināja stāstīt, bijušais čekists Skumbanovičs.

Tibetas gudrās agresijas skola apgalvoja, ka jebkuru šķērslī var sagraut ar maigumu, koncentrējot to uz vajadzīgo objektu.

Jo maigumam piemīt šaušalīgs spēks, ja to pielieto īstajā vietā un laikā. Un Esmeralda ticēja maiguma šaušalīgajam spēkam.

Ieņēmusi klusas un modras geišas pozu, viņa ar neatslābstošu pacietību smaidīja un koncentrēja visu savu maigumu uz sešdesmit četrus gadus veco Skumbanoviču. Taču arī viņa nervi bija pietiekami stipri.

Un tagad, mēnesi pēc tam, kopš viņi bija sākuši strādāt kopā, kādā svētdienas rītā Skumbanovičs tika atrasts pie sava darba galda miris.

3. LAURA UN BURVJU GREDZENS

– Sakiet, cik reizes nedēļā jūs ar savu bijušo vīru nodarbojāties ar seksu?

– Nu, kā... tad, kad viņš bija mājās vai komandējumos Vācijā?

Pretī sēdošā sieviete uzlūkoja Lauru ar skatienu “tā runā ar blondīnēm”.

– Es redzu, ka jums pa tēva māsas līniju līdzī nāk nopietna karmiska problēma, es to redzu kā gaišzilu šleifi, kas velkas jums pakaļ no kreisā pleca.

– Bet manam tēvam nav māsas, – Laura nelaimīgi iebilda.

– Tātad tā ir kāda cita sieviete; es redzu dāmu tumšiem matiem ar ļoti destruktīvu enerģiju... ak... nē, vēl viens pīķis... – sieviete pārmeta krustu, – dāmu, kura ir bijusi saistīta ar jūsu dzimtu, jau pirms jūs bijāt piedzimuši. Viņas dzīve ir saistīta... ar... ēēē... kaktusu audzēšanu.

– Ar kaktusu audzēšanu... Latvijā? – Lauras acis iepletās pavisam plati. – Kādā veidā?

– Kā lai es to zinu, – sieviete strupi atcirta un pavirpināja spīdīgu bumbiņu, kura aizdomīgi atgādināja padomju laika eglīšu rotājumu.

– Bet ko lai es daru? Es tādu sievieti nezinu! – Laura izmisisi jautāja.

– Šī sieviete ir jums uzsūtījusi vientulības vainagu.

– Bet es taču biju precējusies!

Sieviete sarosījās krēslā kā treknis ūsains kaķis, kuram kāds iebakstījis ar pirkstu.

– Tas nekas! Vientulības vainags stājās spēkā ar trīsdesmit gadu noilgumu. Jūs pasaku par Ērkšķrozīti esat lasījusi? Nu!

Pareģe triumfējoši atliecās ar šūnainu rombiņu segu apvilkajā klubkrēslā.

– Pirms jūsu vīrs aizgāja, jūs izdarījāt ko tādu, kas bija minēts lāstā, piemēram, uzdūrāties kaktusam! – Viņa paliecās uz priekšu un ar varenu spēku iestrēba no zaļganās pialas šķidrumu, kas pēc smaržas aizdomīgi atgādināja liķieri *Šarlote*.

– Bet man mājās nav kaktusu, – Laura teica un tūlīt nožēloja, jo pareģes skatiens kļuva grūtsirdīgs.

– Ar jums ir ļoti grūti strādāt... bet labi... es jums palīdzēšu. Ja gribat atgūt vīru, jums ir jāatdod man savs laulības gredzens, kuru es nākamā mēneša otrajā ceturtdienā ierakšu pareizticīgo kapos pie sarūsējušā krusta.

– Bet kāpēc kapos?

– Tāpēc, ka... – Pareģe ar tēlotu pagurumu notrausa sviedrus no pieres. – Tikai caur nāvi var sākties jauns dzīves cikls. Lai iegūtu kaut ko vērtīgu, jāziedo visdārgākais, mīļā sirds.

Viņas tumšās kaķa acis iemirdzējās sveces gaismā.

Laura virpināja rokās gredzenu. Galu galā – vai tas viņai vairs bija vajadzīgs? Viņa pati nezināja, kāpēc to nēsāja, jo jau tik ilgs laiks bija pagājis, kopš... nujā, kopš Arvils bija aizgājis pie *Marinas*. Likās, ka tā bija vesela mūžība no viņas dzīves laika, mūžība, kura bija tik mokoša un nepārtraukta kā pati elle.

Taču Laura zināja, ka viņš to nav izdarījis no brīvas gribas. Nu nevar būt, tas nav iespējams, ka pieaudzis saprātīgs vīrietis, kuram ir trīsdesmit astoņi gadi, var tāpat vien pamest ģimeni un dzīvot kopā ar meiteni, kuras vienīgā izglītība ir gulta.

Arī kontu operatorei Irinai bija līdzīgs gadījums, un viņa bija ieteikusi Laurai burvi Helvēciju. Irina stāstīja, ka viņa pildot Helvēcijas instrukcijas, un, kaut arī viņas vīrs vēl nav atgriezies, no drošiem avotiem zinot, ka ar savu tagadējo piedzīvotāju Ievu viņš arī neesot laimīgs.

Laura vēlreiz pavirpināja gredzenu... pareģei taisnība – lai kaut ko iegūtu, no kaut kā ir jāšķiras.

Viņa atcerējās nelielo, sirsnīgo laulību ceremoniju Mežaparkā pirms desmit gadiem. Tajā dienā spīdēja saule, un visi teica, ka tā ir laba zīme, ka laulībai būs ilgs mūžs. Arī tradicionālo šķīvi viņi saplēsa daudzos mazos gabaliņos. Kāpēc dažas zīmes piepildās, bet citas ne? Vai arī likteņa zīmes var tikt viltotas kā paraksti uz banku čekiem? Afērists tev izsniedz čeku, bet izrādās, ka tas ir tukšs. Kāpēc dzīvei, likteņim nevar pieprasīt garantiju, galvojumu par to, ko tā tev ir sasolījusi?

– Es ļoti atvainojos, – viņa teica un, iebāzusi gredzenu kabatā, izgāja no istabas.

4. ATSLĒGA NO VIŅPASAULES

– Cik noslēpumaini, – teica Simona, noklausījies Esmeraldas stāstu. – Kā gan viņš var būt tā vienkārši nomiris, sēžot pie sava darba galda! Vienkārši tāpat? Tas ir pārāk aizdomīgi. Atcerieties Džima Morisona nāvi vannā Parīzē! Un Majakovskis! Un Dženisa Džoplina!

Esmeralda paraustīja plecus.

– Kāds sakars Skumbanovičam ar Dženisu Džoplinu? Tikai tas, ka viņi abi daudz dzēra.

– Neņirgājieties par mirušajiem, – iebilda Laura.

– Starp citu, ir teorija, ka Elviss Preslijs patiesībā ir dzīvs un noslēpies Lietuvā, mazā ciematīņā, kur cilvēki dzīvo bez elektrības.

– Jā, un princese Diāna patiesībā vada Gulbenes tamborētāju pulciņu.

– Ja mans vīrs būtu princis Čārlzs, tad arī interesantāk noteikti būtu vadīt tamborētājas.

Pie Simonas pirms pāris nedēļām bija ievācies kāds brits. Endrū solījās Simonu vest uz savu pili Skotijā, kur viņam esot dzimtas īpašums un kalpotāju armija. Taču ar vienu nosacījumu – pirms aizbraukšanas viņš vēlējās nobaudīt latviešu ēdienus. Simona bija trīs dienas cepusi kartupeļu pankūkas, jaukusi kaņepju sviestu un briedinājusi mīklu burkānu sklandraušiem, pie viena pārļasot *Kalnu aukas*.

Taču trešās dienas vakarā Endrū atzinās, ka viņš nav vis Vindzoras hercoga pēctecis, bet gan kulinārijas tematu apskatnieks, kurš raksta *Lonely Planet* par ēdieniem jaunajās Eiropas valstīs, un ka avansu šim ceļojumam viņš jau ir iztērējis kazino Ungārijā. Kopš tā laika Simona katrā izdevīgākajā brīdī mēģināja iestarpināt, kādas niecības ir Šekspīrs, sers Eltons Džons, burvis Merlins, kā arī britu vēstniecības durvju sargs – milīga izskata rudmatains literatūras students.

– Apkopēja atrada viņu mirušu pie galda svētdienas rītā. Nekas nav pazudis, nekas pat nav aiztikts viņa kabinetā!

– Iedomājieties? Cik aizraujoši! Pie jums darbā vismaz kaut kas notiek. – Simonai iemirdzējās acis.

– Beidz taču vienreiz! Cilvēks ir miris.

– Durvis bija vaļā?

Vismaz viņai nav garlaicīgs darbs!

– Durvis bija aizslēgtas no iekšpuses! Apkopēja tās atslēdza ar savu atslēgu.

– Kāpēc tad jūs domājat, ka tā ir slepkavība?

– Nevis mēs domājam, bet es tā domāju, – Esmeralda pusčukstus teica.

– Kāpēc? – Laura aiz satraukuma gandrīz aizrijās ar olīvu.

– Tāpēc, ka man ir pierādījumi.

– Kādi? – Laura un Simona aizturēja elpu.

Esmeralda atvēra somiņu, necilu viņas iepriekšējā mīļākā K. dāvanu, pirktu Polijas tirgū, ar sarkanu viltus *Chanel* uzrakstu.

K. bija pat heteroseksuālam vīrietim visai viduvēja gaume, lai gan Simona šīs viduvējās gaumes izpausmē saskatīja Esmeraldai neizprotamu mākslas elementu.

Dzīves izjūta ir izzūdošs tīrradnis, viņa bija apgalvojusi Esmeraldai. Personiska dzīves izjūta bez dažādu *gucci*, *papraci*, realitātes šovu un spīdīgu žurnālu uzspiestajiem štampiem ir īsta māksla. Tas ir talants, reta un apskaužama īpašība: absolūtā dzīves izjūta – gluži kā absolūtā dzirde mūzikā.

Tas ir tā, domāja Simona, ka tu guli svētdien līdz pusdienai un tad ej uz kokteili ar draudzenēm tāpēc, ka tev tā gribas, nevis tu guli svētdien līdz pusdienai un tad ej uz kokteili tāpēc, ka tā dara ļaudis televizorā. Bet – ja raugāties no otras puses – vai tad dzīve nebija ziepju opera? Ar nebeidzami atkārtotām sērijām un personāžiem, ziepju opera, kurai vienmēr kādā brīdī pienāk beigas.

Esmeralda pamāja, lai draudzenes pieliecas, un izvilka no somiņas nelielu priekšmetu, kas pēc formas atgādināja ķemmi ar izlūzušiem zariem. Taču tā nebija ķemme. Kad Esmeralda to izvilka, viņas ieraudzīja, ka priekšmets ir atslēga, taču ļoti primitīva atslēga, tāda, ar kādu laukos slēdz kūti.

Laura pagrozīja rokās dīvaino priekšmetu un nolika to uz galda.

– Kāds tam sakars ar slepkavību? Ar tādu pat iedurt nevar.

– Es to atradu šorīt savā atvilktnē.

– Nu un? Varbūt kāds gribēja tev iedot atslēgu no savas sirds.

– Te klāt bija šis. – Esmeralda izvilka papīra gabaliņu, uz kura bija rakstīts: *Dzīves simulācija, 1937. Ja šis nonāk svešās rokās, tad viņi mani ir jau atraduši.*

– Tas ir Skumbanoviča rokraksts, – teica Esmeralda.